

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a növényvédő szerek fenntartható használatáról és az (EU) 2021/2115 rendelet módosításáról

(COM(2022) 305 final – 2022/0196 (COD))

(2023/C 100/21)

Előadó: **José Manuel ROCHE RAMO**

Társelőadó: **Arnold PUECH D'ALISSAC**

Felkérés:	Európai Parlament, 2022.7.14. Tanács, 2022.7.6.
Jogalap:	az Európai Unió működéséről szóló szerződés 192. cikkének (1) bekezdése és 304. cikke
Közgyűlési határozat:	2022.2.22.
Illetékes szekció:	„Mezőgazdaság, vidékfejlesztés és környezetvédelem” szekció
Elfogadás a szekcióülésen:	2022.11.24.
Elfogadás a plenáris ülésen:	2022.12.14.
Plenáris ülészak száma:	574.
A szavazás eredménye: (mellette/ellene/tartózkodott)	157/01/04

1. Következtetések és ajánlások

1.1. A növényvédő szerek fenntartható használatáról szóló rendeletjavaslat újdonságokat és intézkedéseket vezet be, amelyek célja, hogy kezelje a peszticidek fenntartható használatáról szóló irányelv⁽¹⁾ alkalmazása és betartása során feltárt egyes hiányosságokat.

1.2. Az EGSZB – amellet, hogy elismeri e felülvizsgálat szükségességét – üdvözli, hogy a jelenlegi irányelvben feltárt korlátok, valamint az új javaslat alapján javasolt kezdeményezések közül már több szerepelt az értékelő jelentése keretében tett észrevételekben és ajánlásokban⁽²⁾. E rendelet olyan kérdésekre kíván megoldást nyújtani, mint például a nagyobb mértékű harmonizáció igénye a nemzeti cselekvési tervek végrehajtásában, az egyes tagállamok között a valós helyzetek tekintetében fennálló különbségek, a felhasználók megfelelő képzése, valamint az új technológiák – például a precíziós mezőgazdaság – támogatásának fontossága.

1.3. „A termelőtől a fogyasztóig” stratégiában és a 2030-ig tartó időszakra szóló biodiverzitási stratégiában meghatározott célkitűzésekkel összhangban a növényvédő szerek fenntartható használatáról szóló rendeletjavaslat célja az élelmiszerrendszerek környezeti, gazdasági és társadalmi fenntarthatóságának javítása. E tekintetben az EGSZB üdvözli e célkitűzések beillesztését, és elismeri, hogy ez előnyökkel jár a polgárok és a fogyasztók egészségének, valamint a környezetnek a javítása terén.

1.4. Az új európai stratégia mennyiségi célkitűzéseket vezet be a peszticidek használatának és kockázatának 2030-ig való csökkentésére. Ezek a célok kétségtelenül ambiciózusak, ezért észszerű átmeneti időszakokat kell megállapítani, amelyek figyelembe veszik⁽³⁾ a felhasználás történelmi léptékű csökkentését, valamint a különböző tagállamok földrajzi, mezőgazdasági és társadalmi-gazdasági körülményeit, és amely időszakok során a gazdálkodók új, alternatív termékek

⁽¹⁾ Az Európai Parlament és a Tanács 2009/128/EK irányelve (2009. október 21.) a peszticidek fenntartható használatának elérését célzó közösségi fellépés kereteinek meghatározásáról (HL L 309., 2009.11.24., 71. o.),

⁽²⁾ Az EGSZB tájékoztató jelentése: *A peszticidek fenntartható használatáról szóló irányelv értékelése.*

⁽³⁾ Eurostat, Pesticides sales in the EU.

használatára térhetnek át. Tekintettel arra, hogy a jelenlegi alacsony kockázatú eszközök átlagosan tíz év alatt kerülnek piacra, a jogalkotóknak jól át kell gondolniuk az e célok elérésére meghatározott határidőket, és e téren kellő rugalmasságot kell bevezetniük, hogy megfeleljenek a „senkit nem hagyunk hátra” elvnek. Emellett az európai bizottsági javaslat az úgynevezett „érzékeny területeken” messzemenő korlátozásokat irányoz elő a növényvédő szerek használata terén. Az EGSZB rámutat arra, hogy az EU-ban széles körben vannak olyan mezőgazdasági termelést szolgáló területek, amelyek megfelelnek az „érzékeny területek” tervezett fogalom meghatározásának és a rájuk vonatkozó rendelkezések hatálya alá esnek. Egy ilyen előírás messzemenő következményekkel jár, ezért csak megalapozott tudományos és agronómiai hatásvizsgálatra épülhet.

1.5. A harmonizált kockázati mutatók tekintetében egyértelmű iránymutatásokra és megfelelő indikátorokra van szükség. Mivel a jelenlegi adatok – különösen a vegyi peszticidek használatát illetően – korlátozottak, az alkalmazott módszernek rendkívül óvatosnak kell lennie. Ez különösen akkor szükséges, ha a kereskedelmi értékesítést használják referenciaként (1. harmonizált kockázati mutató). Hasonlóképpen különös figyelmet kell fordítani a számításhoz használt átmeneti időszakokra. E tekintetben a peszticidek forgalomba hozatalára vonatkozó becslések javíthatók, például az üzleti és a „háztartási és kertészeti felhasználásra” (azaz mezőgazdasági és nem mezőgazdasági célokra) vonatkozó engedélyek megkülönböztetésével.

1.6. Azok a negatív hatások, amelyeket a legutóbbi válságok okoztak – a világválságtól az éghajlatváltozás hatásainak (aszályok, tüzek, árvizek, új károsítók, hóhullámok stb.) jelentős növekedésén keresztül egészen az ukrajnai invázióig és háborúig –, arra kényszerítettek minket, hogy az élelmiszer-termelést és az élelmiszerbiztonságot az uniós politikai napirend elsőrendű kérdéseként kezeljük.

1.7. Az EU-nak azonban folytatnia kell az arra irányuló ütemterv kidolgozását, hogy teljesíteni tudja az éghajlat-politikai fellépéssel és a fenntarthatósággal kapcsolatos kötelezettségvállalásait. Szem előtt tartva, hogy Európának folytatnia kell a 2030-ig tartó időszakokra vonatkozó fenntartható fejlődési menetrend és a fenntartható fejlődési célok keretében meghatározott intézkedések végrehajtását, figyelembe kell venni a jelenlegi helyzet agrár-élelmiszeripari rendszerekre gyakorolt hatásait is. A jelenlegi válságforgatókönyvnek ezért számolnia kellene azzal a lehetőséggel, hogy bizonyos eltéréseket alkalmazzon, mindig eseti alapon és időben korlátozott jelleggel⁽⁴⁾.

1.8. Ezt a válságot ugyanakkor lehetőségként kell felhasználni a világszerte tapasztalható instabilitás strukturális okainak kezelésére és az ellátási láncok dinamikájának átalakítására, tartós javulást biztosítva az emberek és a bolygó számára. Mindenekelőtt sürgősen el kell indítani egy mélyreható vitát és eszmecsere arról, hogy az EU-nak az elkövetkező évtizedekre milyen agrár-élelmiszeripari rendszert kellene kialakítania.

1.9. Ugyanakkor az EU-nak kötelessége és felelőssége, hogy az élelmiszer-termelést és az élelmiszerbiztonságot kiemelt stratégiai célkitűzésként kezelje. Ennek kapcsán a zöld megállapodás és a „termelőtől a fogyasztóig” stratégia célkitűzéseinek – amelyek között ez a javaslat is szerepel – mindig tudományos bizonyítékokon kell alapulniuk, amelyeket a megfelelő hatásvizsgálatoknak kell kísérniük. Így biztosítható, hogy a javasolt intézkedések – az arányosság elvének is megfelelően – helyesek legyenek.

1.10. Ezzel kapcsolatban különböző tanulmányok⁽⁵⁾ már felhívták a figyelmet azokra a lehetséges káros hatásokra, amelyeket az élelmiszeráraknak a kisebb betakarított mennyiségek és az alacsonyabb hozamok következményeként történő drasztikus emelkedése globális szinten okozna. A mezőgazdasági termelés csökkentése révén az Unió még inkább függő helyzetbe kerülhetne a harmadik országokból származó élelmiszerimporttól, ami környezeti, társadalmi és gazdasági károkat eredményezne.

1.11. A javaslat utolsó célkitűzése tehát az alternatív megoldások (eszköztár) melletti elkötelezettség kell, hogy legyen, előtérbe helyezve a jobb alkalmazást és az integrált növényvédelemnek (IPM) való megfelelést, aminek továbbra is a javaslat sarokkövének kell lennie, növelve és támogatva a kártevők elleni védekezést szolgáló alternatíváknak, például az alacsony kockázatú vagy bioalapú növényvédő szereknek a használatát. Ezek a megoldások azonban egyelőre nem helyettesíthetik a

⁽⁴⁾ Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság állásfoglalása – Az ukrajnai háború és annak gazdasági, társadalmi és környezeti hatása (HL C 290., 2022.7.29., 1. o.).

⁽⁵⁾ FAO, Hunger Hotspots – FAO-WFP early warnings on acute food insecurity.

növényvédő vegyszerek használatát. A tagállamoknak – megfelelő ösztönző rendszerek létesítése mellett – a lehető legrövidebb időn belül elő kell mozdítaniuk ennek az eszköztárnak a használatát.

1.12. Ennek az eszköztárnak a tudományon és innováción alapuló különféle megoldások és intézkedések használatára kell összpontosítania: ellenállóbb fajták, tanúsított vetőmagok, talajvédő gazdálkodás, integrált termelés, új génszerkesztési technikák, biogazdálkodás, vetésforgó, digitális technikák, illetve a kisebb jelentőségű termények szélesebb körű alkalmazása – ezeket kell elérendő célnak tekinteni a növényvédő szerek mérsékelt felhasználásán alapuló modell felé való elmozduláshoz.

1.13. Ennek eléréséhez elengedhetetlen, hogy olyan fenntartható, tudományosan megalapozott, hatékony, biztonságos és megfizethető növényegészségügyi rendszerek álljanak rendelkezésre, amelyek biztosítják a gazdálkodók számára a versenyképesség megőrzéséhez szükséges eszközöket. Ezzel kapcsolatban az Európai Bizottságnak meg kell követelnie, hogy a szabványok kölcsönösen érvényesek legyenek, és a közösségi piacon nem engedélyezett termékekkel kezelt termékek harmadik országokból történő behozatalára legalább az EU-ban alkalmazottakkal egyenértékű normák vonatkozzanak.

1.14. Ugyanakkor el kell kerülni a mezőgazdasági termelőket sújtó bürokratikus terhek aránytalan növekedését, ez ugyanis még erőteljesebben érintené azokat a kis- és középvállalkozásokat, amelyek kisebb méretük következtében kevésbé ellenállóak az ilyen gazdasági helyzetekkel szemben.

1.15. Másrészt a statisztikai adatok terjesztéséért felelős vezetőségi testületeknek nagyon körültekintően kell kezelniük ezeket az adatokat és különösen tiszteletben kell tartaniuk az egyének magánélethez fűződő jogait és a – sokszor bizalmas – adatok feletti tulajdonjogát.

1.16. Az EGSZB üdvözli az elfogulatlan, szakszerű és független tanácsadás modellje iránti elkötelezettséget, amely lehetővé teszi a mezőgazdasági termelők számára, hogy továbbra is fenntartható gyakorlatokat alkalmazzanak a szántóföldeken. Az agrárszervezetek és a szövetkezetek e tekintetben betöltött szerepe kulcsfontosságú lesz abban, hogy a gazdák a lehető legnagyobb nyereséget érhessék el, mind a termelés, mind pedig egy esetleges (például szövetkezeti gazdaságok révén történő) kollektív forgalomba hozatal terén.

1.17. Az EGSZB üdvözli azt is, hogy olyan egyedi intézkedést vezetnek be, amelynek célja a mezőgazdasági termelőket terhelő költségek pénzügyi támogatással történő kompenzálása. Mindazonáltal úgy véli, hogy továbbra is részletesebben meg kell határozni e rendszer KAP-ba való integrálásának egyes szempontjait, különösen a határidőkkel és a gyakorlati megvalósítással kapcsolatos szempontok pontosítása révén, tekintettel arra, hogy 2023. január 1-jén az új KAP-ot és az egyes tagállamok megfelelő stratégiai terveit jóvá kell hagyni és hatályba kell léptetni.

2. Háttér

2.1. Az Európai Bizottság a peszticidek fenntartható használatáról szóló irányelv felülvizsgálata keretében 2022. június 22-én tette közzé a növényvédő szerek fenntartható használatáról szóló rendeletjavaslatát, melynek közzétételét eredetileg 2022. március 23-ára tervezte, de az ukrajnai orosz invázió következményei miatt elhalasztotta. A rendelet a „természetvédelmi csomag”-ban jelent meg a természet helyreállításáról szóló rendelettel együtt. A csomag döntő lépést jelent az európai zöld megállapodás, „a termelőtől a fogyasztóig” stratégia és a biodiverzitási stratégia végrehajtása terén.

2.2. „A termelőtől a fogyasztóig” stratégiával összhangban az európai bizottsági javaslat fő célkitűzései a következők:

- 2030-ig a vegyi peszticidek globális felhasználásának és kockázatának 50 %-kal való csökkentése (1. csökkentési cél), valamint ugyancsak 2030-ig a legveszélyesebb növényvédő szerek használatának 50 %-kal való csökkentése (2. csökkentési cél) a 2015-ös, 2016-os és 2017-es év átlagához képest,
- az integrált növényvédelem végrehajtásának és betartásának fokozása,
- a vegyi peszticidek kevésbé veszélyes, nem kémiai alternatíváinak fokozottabb használata a kártevők elleni védekezésben,

- a peszticidek alkalmazására, felhasználására, valamint egészségi és környezeti kockázataira vonatkozó megfigyelési adatok hozzáférhetőségének javítása,
- a jogszabályi rendelkezések érvényesítésének, alkalmazásának és végrehajtásának javítása valamennyi tagállamban a szakpolitikai eredményesség és hatékonyság fokozása érdekében, és
- új technológiák – például a precíziós mezőgazdaság – bevezetésének előmozdítása a peszticidek globális használatának és kockázatának csökkentése érdekében.

2.3. A tagállamok csökkenthetik a kémiai növényvédő szerek használatára és kockázatára vonatkozó nemzeti célértéküket egy olyan súlyozási rendszer alkalmazásával, amely figyelembe veszi a használat intenzitására, valamint a használatra és kockázatra vonatkozó adatokat. Ez a 2030-ig kitűzött csökkentési százalék semmi esetre sem lehet kevesebb 35 %-nál és nem lehet több 70 %-nál.

2.4. Ezen eredmények elérése érdekében az Európai Bizottság által benyújtott javaslat jogilag kötelező érvényű csökkentési célokat határoz meg az EU-ban. Az új szabályok azt is kimondják, hogy a tagállamoknak kötelezően teljesítendő célokat kell elfogadniuk az átfogó uniós célkitűzés elérése érdekében. A rendelet kimondja, hogy a tagállamok rugalmasan figyelembe vehetik a saját nemzeti helyzetüket. Az egyes tagállamokban különös figyelmet kell fordítani az eddigi előrelépésekre és a peszticidek használatának intenzitására.

2.5. Az Európai Bizottság a tagállamok által az Európai Bizottságnak jelentett, növényvédő szerek értékesítésére vonatkozó adatok alapján évente mérni fogja a vegyi peszticidek használatát és kockázatát. Az 50 %-os csökkentés számításának referenciaalapja a 2015-ös, 2016-os és 2017-es év értékesítése lesz.

2.6. Valamennyi, növényvédő szer formájában forgalomba hozott hatóanyagot besorolnak négy csoport közül valamelyikbe, és mindegyikhez rendelnek egy súlyszámot, amely a veszélyesebb csoportok esetében magasabb lesz.

2.7. Összefoglalva, a felülvizsgálat főbb újdonságai a következők:

- közvetlenül kötelező és az összes tagállamban egyformán alkalmazandó rendelet elfogadása,
- jogilag kötelező erejű célok: 2030-ra a vegyi peszticidek használatának és kockázatának, valamint a legveszélyesebb növényvédő szerek használatának 50 %-os csökkentése,
- egyszerűsített nemzeti cselekvési tervek és éves jelentések, amelyek támogatják a jogilag kötelező erejű célokat,
- a kártevők elleni környezetbarát védekezés, amely biztosítja, hogy minden mezőgazdasági termelő integrált növényvédelmet alkalmazzon, amely során vegyi peszticideket csak végső esetben vesznek igénybe,
- új nyilvántartás a peszticidek kijuttatásához használt berendezések ellenőrzésének támogatására,
- kötelezettségvállalás a harmonizált kockázati mutatók felülvizsgálatára a mezőgazdasági felhasználási és kibocsátási statisztikák (SAIO) adatainak fényében,
- ösztönzők a mezőgazdasági termelők számára a peszticidek csökkentésére az új közös agrárpolitika (KAP) keretében: rendkívüli finanszírozás a teljesítés támogatására öt éven keresztül,
- képzés: új érvényességi időtartam bizonyos tevékenységekhez szükséges képzési bizonyítványok és igazolások esetében,
- mindenféle peszticid használatának tilalma az érzékeny területeken és az ilyen területek 3 méteres körzetében,
- szigorúbb kritériumok a légi permetezésre vonatkozó kivételek esetében.

2.8. A kulcsfontosságú szakpolitikák csomagja támogatja a mezőgazdasági termelőket és más felhasználókat a fenntarthatóbb élelmiszer-termelési rendszerekre való átállásban, különösen az alábbi területeken: i. a biológiai és alacsony kockázatú alternatívák körének bővítése a piacon; ii. ösztönzők a mezőgazdasági termelők számára a peszticid-használat csökkentésére az új KAP keretében; iii. kutatás és fejlesztés a Horizont 2030 keretein belül; és iv. az ökológiai termelésre vonatkozó cselekvési terv.

3. Általános megjegyzések

3.1. A jelenlegi válsághelyzet – a világiárványtól az éghajlatváltozás hatásainak (aszályok, tüzek, árvizek, új károsítók, hóhullámok stb.) jelentős növekedésén keresztül az ukrajnai invázióig és háborúig – nagyon nagy nyomást gyakorol az európai és világszintű agrár-élelmiszeripari rendszerekre. Mindez azonban nem gördíthet akadályt az EU arra irányuló határozott kötelezettségvállalásának teljesítése elé, hogy továbbfejleszti az igazságos átmenet megvalósítását célzó, a 2030-ig tartó időszakra szóló menetrendben foglalt intézkedéseket⁽⁶⁾.

3.2. Az EGSZB számos véleményében olyan átfogó uniós élelmiszer-politika kialakítására szólított fel, amely a következőket kínálja: i. gazdasági, környezeti és társadalmi-kulturális fenntarthatóság; ii. az ágazatok, szakpolitikai területek és kormányzati szintek közötti integráció; iii. inkluzív döntéshozatali folyamatok; és iv. kötelező intézkedések (szabályok és adók) és ösztönzők (árprémiumok, hitelhez, forrásokhoz és biztosításhoz való hozzáférés) kombinációja a fenntartható élelmiszerrendszerekre való átállás felgyorsítása érdekében⁽⁷⁾.

3.3. E célok eléréséhez nagyobb harmonizációra és koherenciára van szükség a különböző uniós szakpolitikák és jogszabályok: az európai zöld megállapodás, a „termelőtől a fogyasztóig” stratégia, a biodiverzitási stratégia, a szennyező anyag-mentességi cselekvési terv, a növényvédő szerek fenntartható használata stb. között.

3.4. Továbbá a KAP költségvetése nem csökkenhet vagy maradhat a jelenlegi szinten, hanem azt növelni kell, és támogatni kell az átmenetet. A KAP stratégiai tervek jóváhagyásának feltételül kellene szabni, hogy a tagállamok átfogó tervet irányozzanak elő az élelmiszeri környezet átalakítására, valamint az egészséges és fenntartható élelmiszerek termelésére vonatkozó ösztönzőket összekapcsolják azzal, hogy új piacokat teremtenek ezen termékek számára⁽⁸⁾.

3.5. Ebben a tekintetben az EGSZB üdvözli azt a döntést, hogy az új KAP keretében a finanszírozás terén előnyben részesítik azon önkéntes jellegű gyakorlatokat, amelyek célja a növényvédő szerek fenntartható használatának betartása anélkül, hogy az említett támogatás irányultsága szankcionálna más alternatív – az európai jogszabályok keretein belül ugyanúgy legális és engedélyezett – gyakorlatok alkalmazásából származó bevételeket vagy káros hatással lenne azokra. A – például zöld tervek és a vidékfejlesztési kezdeményezések formájában zajló – finanszírozás eddig általában csak olyan kezdeményezések számára volt elérhető, amelyek túlmutatnak a jogi előírásokon. Az új keret lehetővé teszi, hogy minden tagállam öt éven keresztül finanszírozza a mezőgazdasági termelők növényvédő szerek fenntartható használata keretében vállalt minden kötelezettségének teljesítését.

3.6. Hasonlóképpen, az EGSZB nagyra értékeli a növényvédő szerek fenntartható használatára vonatkozó nemzeti cselekvési tervek hatékonyságának növelésére tett erőfeszítéseket. Míg a növényvédő szerek fenntartható használatára vonatkozó nemzeti cselekvési tervek meglehetősen sokfélék lehetnek, a célkitűzések önkéntesek voltak, és különböző területeket fedhettek le, a tartalmuk egyszerűbb, és magában foglalja a kezdeményezések részletes listáját és a „termelőtől a fogyasztóig” stratégia célkitűzéseivel való kapcsolódásait. Valamennyi tagállamot felkérnek, hogy soroljon fel pénzügyi és egyéb intézkedéseket az integrált növényvédelem és a nem kémiai alternatívák ösztönzésére. Az éves előrehaladási és végrehajtási jelentésekben be kell mutatniuk a tendenciákat valamennyi célkitűzés vonatkozásában, összefoglalva a növényvédő szerek fenntartható használatának teljesítésére vonatkozó mennyiségi adatokat. Az Európai Bizottság két évente elemzést készít az éves előrehaladási és végrehajtási jelentésekről.

⁽⁶⁾ Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság állásfoglalása – Az ukrajnai háború és annak gazdasági, társadalmi és környezeti hatása (HL C 290., 2022.7.29., 1. o.).

⁽⁷⁾ Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságvéleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának: A „termelőtől a fogyasztóig” stratégia a méltányos, egészséges és környezetbarát élelmiszerrendszerért (COM(2020) 381) (HL C 429., 2020.12.11., 268. o.).

⁽⁸⁾ Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságvéleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának: A „termelőtől a fogyasztóig” stratégia a méltányos, egészséges és környezetbarát élelmiszerrendszerért (COM(2020) 381) (HL C 429., 2020.12.11., 268. o.).

3.7. Mindazonáltal alapvető fontosságú, hogy ez az új irányítási modell „senkit ne hagyjon hátra”: ez annak biztosítását jelenti, hogy eltérő kiindulópontjai ellenére minden tagállam el tudja érni a növényvédő szerek fenntartható használatának optimális megvalósítását.

3.8. E cél elérése érdekében a szervezett civil társadalmat és különösen a peszticidek terén tapasztalattal rendelkező szervezeteket szorosan be kell vonni az új rendelet tervezésébe, nyomon követésébe és jövőbeli értékelésébe. Javítani kell a nyilvánosság és különösen a fogyasztók peszticidek szerepéről való tájékoztatásának minőségét, akárcsak a peszticid-felhasználók képzését és tájékoztatását ⁽⁹⁾.

3.9. Hosszú távon csak úgy lehetnek fenntarthatóak az élelmiszerrendszerek, ha tisztességes (a termelés valós környezeti és társadalmi költségeit tükröző) élelmiszerárakról gondoskodunk. Elengedhetetlen, hogy az EU már a jelenlegi válság idején is biztosítsa a preferenciális kereskedelmi megállapodások szabályainak valódi kölcsönösségét ⁽¹⁰⁾.

4. Részletes megjegyzések

4.1. Az alternatív megoldások és az új technológiák hozzáférhetőségének, elérhetőségének és költséghatékonyságának javítása alapvető fontosságú a növényvédő szerek fenntartható felhasználásához. Az integrált növényvédelem – hasonlóan más, az integrált termelésre és a biogazdálkodásra jellemző, alacsony peszticidszükségletű kártevő-szabályozási gyakorlatokhoz – az irányelv egyik kulcseleme volt, és az új rendelet magját alkotja ⁽¹¹⁾.

4.2. A javasolt rendelet általános szabályként megállapítja, hogy a hivatásos felhasználóknak, beleértve a mezőgazdasági termelőket is, előbb nem vegyi intézkedéseket kell alkalmazniuk, mielőtt vegyi növényvédő szerek alkalmazásához folyamodnának. Ez magában foglalja az olyan műveleteket, mint a vetésforgó, a kártevő-felügyelet, az integrált növényvédelem és a nem vegyi kártevőirtási módszerek és más alacsonyabb kockázatú peszticidek alkalmazása ⁽¹²⁾.

4.3. Ez nem jelenti azt, hogy a peszticidek használata bizonyos körülmények között ne lenne lehetséges vagy szükséges. Ellenkezőleg, az integrált növényvédelem mint végső megoldás kulcselve szerint a kártevők elleni védekezés bizonyos esetekben – a kereskedelmi élelmiszer-termelésben – csak növényvédő szerekkel lehetséges. Példaként ki kell emelni a jelentőségét a kisebb volumenű felhasználások esetében.

4.4. Az éghajlatváltozás felgyorsítja a kártevők terjedését, ami megköveteli a peszticidek rendelkezésre állását, ha már az összes többi védekezési eszközt kimerítették. Ez az igény még nyilvánvalóbbá válik, ha figyelembe vesszük, hogy valamennyi előrejelzés szerint a világ népessége több mint kétmilliárd lakossal fog növekedni a következő harminc évben. Ezt a forgatókönyvet megfelelően figyelembe kell venni egy, a világ folyamatosan növekvő népességének ellátására képes stabil élelmiszer-termelési rendszer biztosítása során.

4.5. Másfelől a mindinkább visszatérő aszályok, árvizek, hóhullámok, valamint az elmúlt években tapasztalható drámai hőmérséklet-ingadozások csökkentik az élelmiszer-termelő kapacitást és a mezőgazdasági termelők terményeinek hozamát. Az elsősorban a világjárvány, majd az Ukrajna megszállása által kiváltott jelenlegi válságok, valamint a klímaváltozás már említett hatásai miatt szükséges a stabil hozamok fenntartása a mezőgazdasági termelésben, annak érdekében, hogy a világot jó minőségű és az élelmezésbiztonság megőrzéséhez elegendő mennyiségű termékkel lehessen ellátni.

⁽⁹⁾ Az EGSZB tájékoztató jelentése: *A peszticidek fenntartható használatáról szóló irányelv értékelése.*

⁽¹⁰⁾ Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságvéleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának: A „termelőtől a fogyasztóig” stratégia a méltányos, egészséges és környezetbarát élelmiszerrendszerért (COM(2020) 381) (HL C 429., 2020.12.11., 268. o.).

⁽¹¹⁾ Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Az integrált termelés az Európai Unióban (saját kezdeményezésű vélemény) (HL C 214., 2014.7.8., 8. o.).

⁽¹²⁾ Az EGSZB tájékoztató jelentése: *A peszticidek fenntartható használatáról szóló irányelv értékelése.*

4.6. A rendelet kiemeli a független tanácsadók kulcsszerepét is, akik a vonatkozó terményspecifikus szabályokkal és az integrált növényvédelemmel összhangban szakmai tanácsot nyújtanak. Ezért tehát elengedhetetlen az eddig közvetlen, helyszíni támogató munkát végző mezőgazdasági szakmai szervezetek, szövetkezetek tanácsadó szerepének erősítése és előmozdítása. Spanyolországban például a növények túlnyomó többsége esetében kötelező kikérni egy tanácsadó véleményét, és ennek következtében ma már több mint 20 000 hivatalosan tanúsított tanácsadó működik.

4.7. A peszticidek fenntartható használatáról szóló irányelv korábbi értékelésében az EGSZB kiemelte az ellenőrzési rendszer javításának fontosságát, valamint a peszticidek fenntartható használatáról szóló irányelv és a nemzeti cselekvési tervek közötti megfelelés biztosítását. A peszticidek fenntartható használatának keretében a hivatásos felhasználóknak minden (kémiai, biológiai, fizikai vagy kulturális) beavatkozás okát rögzíteniük kell.

4.8. Ehhez kapcsolódóan a javasolt rendeletben különös jelentőséget kell kapnia a védett, illetve az érzékeny területek fogalmának. A növényvédő szerek használata bizonyos védett vagy érzékeny területeken (városi zöldterületek – ideértve a parkokat és közkerteket is –, játszótérek, szabadidős és sportcélú övezetek, közforgalmú gyalogutak, a Natura 2000-hez tartozó védett területek és minden olyan ökológiailag érzékeny terület, amely a veszélyeztetett beporzó rovarok védelmében megőrizhető) a továbbiakban nem lesz lehetséges. Ez alól kivételt lehet tenni bizonyos feltételek teljesülése esetén, azonban csak miután a termékeket alkalmazó szakember gondosan megindokolja, hogy mely termékeket, hogyan, mikor és mennyi ideig fogja használni. Ehhez elengedhetetlen, hogy az illetékes jóváhagyó hatóságok elegendő képzett személyzettel rendelkezzenek, hogy el lehessen kerülni a kezelés késői alkalmazását eredményező késedelmeket, amelyek akadályozhatják a kártevők megjelenése elleni időben történő fellépést.

4.9. Másrészt figyelembe kell venni a tagállamok sajátos földrajzi és éghajlati körülményeit annak biztosítása érdekében, hogy ne korlátozzák túlzottan a növényvédő szerek használatát az olyan, ökológiailag érzékeny területeken lévő mezőgazdasági földterületeken, amelyek egyébként nem lennének képesek megbirkózni az új kártevők megjelenésével. Spanyolországban például a Natura 2000 hálózat az ország területének 27 %-át fedi le, és több ezer hektárnyi mezőgazdasági – növénytermesztést és állattenyésztést szolgáló – területet foglal magában. Jó stratégia lehetne a különböző területek övezetekbe sorolása, és a természetvédelmi területeknek a többitől való elhatárolása és megkülönböztetése. Végző soron az érzékeny területeken való használat korlátozására vonatkozó döntést szilárd tudományos és agronómiai bizonyítékokra alapozva kell meghozni, amelyek alátámasztják egy adott terület védetté minősítését.

4.10. A kémiai beavatkozás előtt elérendő küszöbértéket részletesen meghatározzák majd a terményspecifikus szabályok, és a tagállamok illetékes hatóságainak a feladata, hogy létrehozzák az integrált növényvédelem és növényvédő szerek elektronikus nyilvántartását, biztosítva, hogy a hivatásos felhasználók rögzítsék adataikat.

4.11. Ezen túlmenően, mivel a peszticidek optimális használatával kapcsolatos ismeretek hiánya volt az egyik fő akadálya a peszticidek fenntartható használatáról szóló irányelv végrehajtásának⁽¹³⁾, az EGSZB üdvözli, hogy az Európai Bizottság számos, az oktatásra és kapacitásépítésre vonatkozó ajánlását figyelembe vette.

4.12. Új központi elektronikus nyilvántartást hoznak létre a képzések tanúsítására, részletes információkkal a képzési bizonyítványok érvényességi idejére vonatkozóan (öt év az tanácsadók és tíz év a forgalmazók és a foglalkozásszerű felhasználók esetében). A képzés igazolására lesz majd szükség ahhoz, hogy a felhasználó az üzleti használatban alkalmazott kijuttató berendezésekhez való engedélyezett növényvédő szereket megvásárolhassa vagy használhassa, valamint, hogy a tanácsadó tanácsadást nyújthasson. A forgalmazóknak elegendő számú képzett személyzettel kell rendelkezniük.

4.13. A mezőgazdasági adatok közigazgatás általi felhasználása során biztosítani kell a magánélet védelmét, és mindenekelőtt a mezőgazdasági termelők számára sokkal elérhetőbbé kell tenni a digitális képzés és a széles sávú rendszer használatát, a rájuk nehezedő nagyobb terhek és erőfeszítések elkerülése érdekében, hiszen esetükben sokszor nem adtak az elektronikus nyilvántartásnak való megfeleléshez szükséges technikai és emberi erőforrások.

⁽¹³⁾ Az EGSZB tájékoztató jelentése: *A peszticidek fenntartható használatáról szóló irányelv értékelése.*

4.14. Előnyös lenne a rendelet alkalmazása szempontjából, ha a közvélemény és különösen a fogyasztók nagyobb tudatosságra tennének szert a peszticidek szerepével és használatával kapcsolatban, a nemzeti és európai jogszabályokkal összhangban. A nyilvánosság és a politikai döntéshozók jobb tájékoztatását célzó figyelemfelkeltő és terjesztési kampányok elengedhetetlenek lennének. Hozzáférhetővé kell tenni például az élelmiszerárak meghatározásában szerepet játszó tényezőkre, valamint a termékek címkézésével vagy tanúsításával szorosabban összefüggő kérdésekre vonatkozó információkat ⁽¹⁴⁾.

4.15. Ugyanígy a nemzetközi kereskedelemben is hasonló feltételeket kell fenntartani. Mivel a különböző uniós szakpolitikák kapcsolódnak egymáshoz, az EU-ban tiltott termékekkel kezelt élelmiszerek behozatalának betiltása kapcsán rendkívüli körülményekre van szükség.

Kelt Brüsszelben, 2022. december 14-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Christa SCHWENG

⁽¹⁴⁾ Az EGSZB tájékoztató jelentése: A peszticidek fenntartható használatáról szóló irányelv értékelése.